

Hur känns det...

Thomas Stenlund,

renskötare i Malå sameby och medlem i Future Forests praktikerpanel, med anledning av att årets kalvmärkning nu är i full gång?

– Jo, fint. Det här är höjdpunkten på året. Det är en så kort period och kalvarna är så gulliga och fina. Sen är hela familjen med också och det är enda gången under året vi kan vara tillsammans på det här viset. På vintern flyttar jag med renarna och familjen stannar kvar hemmavid.

Hur länge håller ni på?

– Det beror på väder, vind och insekter: är det kallt skingras renarna vilket gör det svårt för oss, om det är mycket insekter så hjälper de till att hålla renarna samlade och det underlättar vårt arbete. Men vi brukar hålla på från och till i ungefär tre veckor.

Vem är du?

– Jag är uppfödd i ett stort släkte. Min far var ett av 16 syskon. Självt har jag en bror som också håller på med renskötelsen och vi har otroligt mycket hjälp av varann. Det är ju fördel med släkt, man hjälps åt.

– Jag gick bara ut grundskolan, sen började jag med renskötelsen. Visserligen jobbade jag en kort period på ett sågverk, och jag har också provat på några andra sju-till-fyra-jobb, men det fick mig att inse att sånt är tufft: att sitta instängd i en lokal någonstans länge och väl, nej det är ingen höjdare!

Hur ser din relation till skogen ut?

– Jag tillhör ett skogssamefolk så jag är i skogen jämt, jämt. Igår var jag till exempel ute och sprang på en "surmyr" och det var mycket mygg och eländigt. Jag hade äldsta pojken med mig och vi for genom enris och trång granskog och över något vattendrag och han sa att gud så jädra trångt och eländigt. Ja men, sa

jag, du måste förstå att renarna behöver de här trånga granskogarna och riset varma somrardagar som skydd mot värmen, myggen och bromsarna. Utan de här eländiga snåren skulle de inte kunna klara av dagen. Varje del av skogen har sin uppgift. Det är i skogen vi lever och verkar, så är det.

Vad är det bästa med att vara renskötare?

– Djuren, naturen och friheten, att aldrig veta vad nästa dag innebär. Man kan aldrig planera någonting. Det är rent omöjligt. Man måste vara spontan. Jag gillar det.

Vad är det sämsta med att vara renskötare?

– Just nu har vår sameby brottats en del med att gränserna mot andra näraliggande samebyar inte är riktigt fastställda. Det är jättejobbigt. Om vårt område krymper är det naturligtvis ett stort hot mot renskötelsen i vår by.

Vad tycker du är kul?

– Då renarna mår bra då mår jag också bra. Jag är också väldigt idrottsintresserad, bland annat är jag fotbollstränare för ett gäng 15-åriga pojkar här i Malå.

Så du sitter klistrad vid TV:n och tittar på VM så ofta du kan nu då?

– Nej, inte riktigt klistrad. Det har blivit mindre. Jag tycker ibland att fotbollen blivit för jädra dålig. Fotboll och idrott är underhållning. Folk vill hellre se åtta mål än inga mål alls i en match. När jag leder mitt lag då är det bara framåt som gäller! Jag har ett spelarmaterial som är helt underbart, vi har gjort 37 mål och släppt in 24 hittills den här säsongen. Jag sa åt spelarna för länge sen att vi ska inte vara ett lag som tänker hemåt, utan oavsett vilket lag vi möter så ska vi sträva efter att jobba framåt för att vinna. Det gör ingenting om vi släpper in mål så länge vi försöker göra mål själva, det är det viktigaste. Det kommer faktiskt folk på våra matcher som inte ser fotboll i vanliga fall för de vet att det alltid händer något.

Speglar denna taktik din personlighet?

– Jo, jag tycker nog att man ska våga, försiktighet ska inte få hämma. Jag vill gärna testa, våga och sticka ut.

Annat som är kul?

– Familjen är viktigast av allt.

Hur tycker du att samverkan med andra som nyttjar skogsmarken fungerar?

– Det blir tuffare och tuffare, framför allt när det gäller skogsbruket. De sista 20 åren har det skett så enormt stora förändringar i markerna. När jag började vara i skogen var det ungefär 20 procent hyggen och ungskog och 80 procent gammelskog. Idag är det tvärtom.

Vad är de största problemen för rennäringen vad gäller modernt skogsbruk?

– Stora och snabba hyggesuttag. Gödslingen är också problematisk. Skogsbolagen körde en gödslingsdrive på 1980-talet och det lever vi med idag. Skadan är störst på vinterbetesmarken, det vill säga områden med marklav, vilken är livsavgörande för rennäringen. Konsekvensen har blivit att vi numer nästan varje vinter måste flytta renarna långt uti skärgården för att hitta marklavsbete. Visst har vi alltid nyttjat kusten under vintern, men inte alls lika ofta och i den omfattning som nuförtiden. Våra hänglavskogar höggs bort på 1970-talet. Det får vi

Namn: Thomas Stenlund

Aktuell: Mitt i kalvmärkningen, renskötelsårets höjdpunkt.

Ålder: 52 år

Yrke: Renskötare i Malå skogssameby. Sitter i Samernas Riksförbunds skogsgrupp och i centrala samrådsgruppen för rennäring-skogsbruk. Representerar rennäringen i Future Forests praktikerpanel

Familj: Hustru, två söner och en dotter

Gillar: Då renarna mår bra

Ogillar: Orättvisa i alla sammanhang

Fritid: Idrottsintresserad, bland annat fotbollstränare för ett gäng 15-åriga pojkar i Malå.

Egenskap (talang): Tjurig

Jag tillhör ett skogssamefolk så jag är i skogen jämt, jämt.

kompensera idag genom att utfordra renarna under våren.

Men visst finns det en del som går i rätt riktning också?

– Jo, till exempel har det kommit till en del nya skrivningar i FSC (Forest Stewardship Council) som verkar lovande för rennäringen, och fler och fler

skogägare ansluter sig också till certifieringen. Men jag tror att det måste till någon lagändring för att vi i slutändan ska kunna vara på samma dansbana som skogsbolagen och de privata markägarna. Just nu känns det som om vi är inne på toaletten medan de andra dansar. Det är för mycket som går åt fel håll och för lite som går åt rätt håll för oss.

Vad hoppas du få ut av din medverkan i Future Forests praktikerpanel?

– Det vore ju fint med forskning om lavens tillväxt och hur den kan bli större. Sen finns det naturligtvis en del att vinna och lära i dialogen med andra näringar och med forskningen också.

– Generellt har vi inom rennäringen för dålig information om vår egen näring och om andra näringar. Det krävs ett enormt engagemang och stor kunskap för att kunna sätta sig ner vid ett förhandlingsbord med de motparter vi har: du må veta vilken tjur du har att brottas med! Helst ska vi kunna allt de kan, men det orkar vi inte med. Ta samråden med skogsbolagen till exempel, det är en typ av förhandling och då gäller det att man är på samma nivå, men så är det inte idag.

Vi har inte resurser – oh nej, oh nej! Vi är bara ett gäng egenföretagare som försöker hanka oss fram.

Hur stort område betar du dina reinar på?

– Samebyn är på över 800 000 hektar, varav ungefär hälften är så kallade året-runt-marker ovanför Lappmarksgränsen.

Hur många markägare har ni att göra med på den arealen?

– Vi samråder bara med bolagen, men det är ju oändligt många som vi träffar på och diskuterar med – minst en per dag. Utöver det har vi folket som håller på med vindkraften, gruvnäringen, jaktlagen, kommunerna, med flera, som också vill ha möten med oss. Om vi skulle gå

på alla möten som vi är kallade till då hade vi mer än fullt upp. Flera personer från samebyn skulle behöva jobba heltid med att bara gå på möten för att hinna med.

Är du orolig för rennäringens framtid?

– Ja, det är jag. Det finns så många hotbilder förutom skogsbruket, till exempel rovdjuren, klimatförändringen och om den yngre generationen ska orka ta över. Jag tror att staten måste ta några konkreta beslut för att rennäringen i slutändan ska klara sig. Idag står det ”bör” på alltför många ställen där det istället borde stå ”ska”.

□□□

Text, bilder och redigering:

Anders Esselin

anders.esselin@adm.slu.se, 070-273 09 45

Grafisk form: Michael Kvick/Anders Esselin

Future Forests analyserar avvägningar mellan motstridiga intressen – under ständigt inflytande av externa drivkrafter såsom klimatförändring och globalisering – och producerar heltäckande kunskapsunderlag för ett hållbart brukande av den boreala skogen.

Future Forests är ett Mistra-program. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) är värduiversitet. Programmet är en gemensam satsning mellan SLU, Umeå universitet och Skogforsk. Det finansieras av Mistra (Stiftelsen för miljöstrategisk forskning), svenskt skogsbruk, samt de inblandade universiteterna.